

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2020.4(124).14

Оніщук І. І.

кандидат педагогічних наук, асистент кафедри методики навчання іноземних мов,
Вінницький державний педагогічний університету ім. М. Коцюбинського

Галайдюк М. А.

кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент кафедри фізичного виховання,
Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського

Маріонда І. І.

Кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри фізичного виховання
ДВНЗ "Ужгородський національний університет"

Демченко І. І.

доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри спеціальної освіти,
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини

Шемчук В. А.

кандидат педагогічних наук, начальник науково-дослідного відділу розвитку фізичного виховання, спеціальної
фізичної підготовки і спорту науково-дослідного центру проблем фізичного виховання, спеціальної фізичної
підготовки і спорту навчально-наукового інституту фізичної культури та спортивно оздоровчих технологій
Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського

Литвиненко В. А.

кандидат педагогічних наук

доцент кафедри здоров'я, фізичної терапії, реабілітації та ерготерапії,
Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка

Кевпаніч В. В.

Старший викладач кафедри фізичного виховання ДВНЗ "Ужгородський національний університет"

Максимчук Б. А.

доктор педагогічних наук, професор кафедри соціальної роботи, соціальної педагогіки та фізичної культури,
Ізмаїльський державний гуманітарний університет

НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ ОСВІТИ В КОНТЕКСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Важливим для обґрунтування педагогічних засад розвитку іншомовної освіти в Україні у досліджуваній період є праці зарубіжних педагогів, які сформулювали загальнопедагогічні підходи, принципи, форми та методи, що вплинули на подальший розвиток педагогіки та методики викладання іноземної мови у багатьох країнах. Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні науково-педагогічних передумов розвитку іншомовної освіти в контексті підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання. Методологічною основою мовної підготовки студентів є особистісно орієнтований і комунікативний підходи, що дозволяють виявити особистісне значення в навчальному матеріалі і практично освоїти його в умовах проблемної комунікативної ситуації. Дані підходи реалізуються в комплексних методиках культуроцентричного і проблемно-орієнтованого навчання, сугестивно-комунікативній і свідомо-порівняльній методиках.

Ключові слова: праці зарубіжних педагогів, загальнопедагогічні підходи, розвиток педагогіки, методика викладання, іноземна мова.

Онищук И. И., Галайдюк Н. А., Демченко И. И., Шемчук В. А. Литвиненко В.А. Марионда И.И. Кевпаніч В.В., Максимчук Б. А. Научно-педагогические предпосылки развития иноязычного образования в контексте подготовки будущих учителей физической культуры. Важным для обоснования педагогических основ развития иноязычного образования в Украине в исследуемый период являются труды зарубежных педагогов, сформулировали общепедагогические подходы, принципы, формы и методы, влияние на дальнейшее развитие педагогики и методики преподавания иностранного языка во многих странах. Цель статьи заключается в теоретическом обосновании научно-педагогических предпосылок развития иноязычного образования в контексте подготовки будущих учителей физического воспитания. Методологической основой языковой подготовки студентов является личностно ориентированный и коммуникативный подходы, позволяющие выявить личностное значение в учебном материале и практически освоить его в условиях проблемной коммуникативной ситуации. Данные подходы реализуются в комплексных методиках культуроцентричного и проблемно-ориентированного обучения, сугестивно-коммуникативной и сознательно-сравнительной методикам.

Ключевые слова: труды зарубежных педагогов, общепедагогические подходы, развитие педагогики, методика преподавания, иностранный язык.

Iryna Onishchuk, Mykola Halaidiuk, Iryna Demchenko, Vadym Shemchuk Vitalina Lytvynenko, Ivan Marionda, Vasyl Kevpanych, Maksymchuk Borys. Scientific and pedagogical prerequisites for the development of foreign-language

education in the context of the training of future physical education teachers. The works of foreign teachers who formulated general pedagogical approaches, principles, forms, and methods that influenced the subsequent development of pedagogy and methods of teaching a foreign language in many countries are important for substantiating the pedagogical principles of the development of foreign-language education in Ukraine during the study period. The purpose of the article is to justify theoretically the scientific and pedagogical prerequisites for the development of foreign-language education in the context of the training of future physical education teachers. Historical analysis testified that the methodological principles of the problem of foreign-language education of future teachers of humanitarian specialties were formed during the study period under the influence of large-scale integration and socio-cultural processes and based on such approaches: personally oriented; communicative; communicative-active; cognitive; sociocultural approach; competent, culturological/axiological, level, productive; lingo-country studies approach; lingo-cultural approach; ethnographic approach; multifunctional approach; intercultural approach; reflexive approach; vocational approach in foreign language education; productive approach. The methodological basis of the language training of students is a personally oriented and communicative approach, which allows you to discover the personal significance in the educational material and practically master it in the conditions of the problematic communicative situations. These approaches are implemented in the complex methods of culture-centric and problem-oriented study, and also in media-communicative and consciously comparative methods.

Keywords: works of foreign teachers, general pedagogical approaches, development of pedagogy, teaching methodology, foreign language.

Постановка проблеми. Важливим для обґрунтування педагогічних засад розвитку іншомовної освіти в Україні у досліджуваній період є праці зарубіжних педагогів, які сформулювали загальнопедагогічні підходи, принципи, форми та методи, що вплинули на подальший розвиток педагогіки та методики викладання іноземної мови у багатьох країнах. Так, німецький педагог Вольфганг Ратихій (1571–1635) сформулював принцип свідомого навчання латинській мові. Мовний матеріал не повинен заучуватися напам'ять механічно: «Пам'яті потрібно довіряти лише те, що доходить до неї через канал розуміння». Переклад застосовувався як основний засіб семантизації, завдяки чому зростала роль рідної мови. Сучасник Ратихія, чеський педагог Ян Амос Коменський (1592–1670) запропонував принципи наочності та встановлення прямих асоціацій між словом іноземною мовою й предметом.

Аналіз актуальних досліджень. В. Ратихій (1571–1635) основу навчання латинської мови як іноземної запропонував поставити оригінальний текст, віддаючи перевагу лексиці, а не граматиці. Спосіб навчання іноземної мови, запропонований В. Ратихієм, отримав назву аналітико-індуктивного методу. Я. А. Коменський (1592–1670), на відміну від В. Ратихія, запропонував аналізувати спеціально складені ним легкі і доступні тексти навчального характеру. Спосіб навчання іноземним мовам, запропонований Я.А. Коменським, отримав назву наочно-інтуїтивного методу.

Різні підходи до іншомовної освіти в зарубіжній історії педагогіки (XVII–XVIII ст.) розробляли М. Берліц, М. Вальтер, Ф. Гуен, Ф. Гузн, Ш. Швейцер. Так, М. Берліц розглядав навчання іноземній мові на основі діалогу. Іноземна мова засвоювалася шляхом імітації, повторення і безпосередньої асоціації слова з предметом. Основні передумови системи Ф. Гуена ті ж, що і у М. Берліца. Новизною його підходу є семантизація лексики шляхом введення «внутрішньої наочності», що ґрунтувалася на послідовності дій, а лексика систематизувалася за такими тематичними категоріями: «сімейне життя», «школа», «суспільство», «природа», «ремесла». Граматика засвоювалася в діях. На інші аспекти іншомовної освіти звернув увагу Ф. Гузн. Його система була більш послідовною, цілісною. На перших етапах роботи мета фокусувалася на формуванні інтересу до мовленнєвої діяльності. Основний етап роботи полягав у механічному повторенні фраз. Недоліком можна вважати відсутність розмови-діалогу, зв'язного тексту та відсутність «природних» ситуацій. Таким чином, ідеї М. Берліца і Ф. Гуена мали вплив на реформування викладання іноземних мов у цей період. Погляди цих науковців поділяли Ш. Швейцер та М. Вальтер, які пропонували використовувати як відомі (граматико-перекладний і прямиї методи), так і застосовувати нові методи вивчення іноземних мов (різновиди свідомо-порівняльного методу). Провідне місце займав прямиї або наочно-інтуїтивний метод [1].

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні науково-педагогічних передумов розвитку іншомовної освіти в контексті підготовки майбутніх вчителів фізичного виховання.

Виклад основного матеріалу. У XVII столітті завдяки новітнім ідеям Я.А. Коменського акценти іншомовної освіти зміщуються з аналізу на активне використання мови. Досягненням педагога було те, що він вперше опублікував підручник із техніки викладання мови. Основним принципом побудови підручника було проголошено гармонійний взаємозв'язок у навчанні та техніці викладання. «Все, що знаходиться у взаємозв'язку, повинно викладатися у такому ж взаємозв'язку» [2, с. 31]. Я. А. Коменський був автором *загальних правил* вивчення іноземної мови: використовувати замість правил імітацію; пропонувати повторення іноземного тексту; поступово збільшувати словниковий запас, що може бути основою для вивчення правил; тренувати говоріння й читання; навчати мови наочно, щоб вона була значущою. Науковець уперше запропонував індуктивний підхід до вивчення іноземної мови, метою якого було навчання користуватись мовою та аналізувати її; принцип зв'язку теоретичних знань з практикою [2].

Іншу точку зору до іншомовної освіти у XVIII столітті висловив Жан-Жак Руссо, який аналізував співвідношення функціонального й аналітичного підходів. Заслугою філософа науковці вважають критику аналітичного напрямку іншомовної освіти; у трактаті «Виховання Еміля» він пише: «Що ми повинні думати за ту варварську освіту, яка розпинає теперішнє заради непевного майбутнього, яка обтяжує дитину кайданами різної ваги, перш за все роблячи з неї дурня, а потім готуючи до перспективного успіху, котрим дитина, можливо, ніколи не зможе скористатись?» Аналіз цього періоду представлений О. Ждановою у праці «Підходи до вивчення іноземних мов: діахронний аспект» [3].

Педагогічна думка в Україні в кінці XIX – на початку XX століття щодо розвитку іншомовної освіти представлена у працях педагогів. Так, М. Пирогов (1810–1881) у працях «Про методи викладання», «Про наочне навчання» наголошував на демократичних принципах навчання, використанні активних методів, диференційованому підході, практичному значенні навчання. М. Корф (1834–1883) був прихильником іншомовної освіти, особисто володів німецькою, французькою, англійською мовою; був автором навчальних книг та посібників стосовно методів іншомовної освіти «Руководство по обучению грамоте по звуковому способу», відстоював звуковий аналітико-синтетичний метод навчання. О. Духнович (1803–1865) створював підручники та посібники для вчителів «Народная педагогия». Леся Українка (1871–1913) цікавилась питаннями освіти та культури, володіла десятима іноземними мовами, що свідчить про суспільну цінність знання іноземної мови в тогочасному суспільстві. Праця «Школа» проникнута ідеями гуманізму. М. Коцюбинський (1864–1913) у своїх працях піднімав питання мовної освіти («Свет и тени русской жизни») та сам володів кількома мовами. І. Франко (1856–1916) знав чотирнадцять мов (польську, німецьку, грецьку, латинську, болгарську, чеську, російську та ін.) був надзвичайно обізнаний в історії філософії, знав культуру багатьох країн, його творчий доробок сягає близько 100 томів, звертав увагу на вивчення культури і мов інших народів. Б. Грінченко (1863–1810) – мовознавець, педагог, під редакцією якого у 1907–1909 рр. вийшов чотирьохтомний Словник української мови, котрий був на Україні першим найбільшим збірником лексичних фондів української мови (68 тисяч слів); вперше українською мовою видав підручник «Рідне слово». Т. Лубенець (1855–1936) під псевдонімом Норець видав «Граматику» (Український буквар), був прихильником розумових здібностей та моральних якостей дітей у процесі вивчення мови («Педагогічні бесіди»).

У радянській період розвитку вітчизняної педагогічної думки вирізнявся національними ідеями. Так, Н. Скрипнік (1872–1933) виступав за єдність навчання та громадянського виховання, за підвищення рівня навчання дітей; звертав увагу на навчання українській мові у школах національних меншин. В. Затонський (1888–1938) розробляв питання методики викладання різних дисциплін, перш за все української мови. Я. Ряпо (1880–1958) акцентував увагу на підготовці молоді до розбудови вищої школи. А. Макаренко (1888–1939) – відомий на весь світ педагог, досвід якого вивчали делегації з Німеччини, Франції, Америки, Китаю, Австралії, що актуалізувало питання вивчення іноземних мов та іноземної культури. Т. Бугайко (1898–1972) звертала увагу на педагогічну майстерність вчителя-мовника. В. Сухомлинський (1918–1970) вивчення мови пов'язував з розвитком творчих сил в активному процесі життєдіяльності, спрямованому на всебічний розвиток особистості в основі якого була категорія етики; розробив і впроваджував в практику систему оригінальних методів і прийомів навчання мови (уроки мислення, уроки творчості).

Л. Медвідь, досліджуючи історію національної освіти і педагогічної думки в Україні, доводить, що у 50–90-х роках XX ст. розвиток педагогічної думки був обумовлений комуністичною ідеологією. Іншомовна освіта розглядалася як засіб міжнаціонального спілкування в межах СРСР, причому мовою міжнаціонального спілкування було визнано російську.

На початку 50-х років в педагогіці та в практиці освітніх закладів панував авторитарний підхід до освіти, що певним чином впливало на методику іншомовної освіти. Серед науковців, які працювали у той час: М. Болдирев, Н. Гончаров, І. Каїров, І. Маренко, Е. Монозон, Н. Познанський, С. Рівес, І. Свадковський, І. Харламов та ін.

Розвиток педагогічної науки спричинив появу підручників з педагогіки Б. Єсипова, Н. Гончарова, П. Шимбірева, І. Огородникова, І. Каїрова. У 50–70-ті роки з'явилися підручники і українського походження: «Педагогіка», підготовлена професором Одеського педінституту С. Збандуто, «Хрестоматія вітчизняної педагогіки» за редакцією професора Київського педінституту С. Литвинова.

У 50–80-ті роки значний внесок у розвиток педагогічної науки зробили українські педагоги, психологи, методисти А. Алексюк, А. Бондар, Л. Вовк, Г. Костюк, М. Грищенко, І. Єременко, І. Зязюн, В. Майборода, О. Савченко, І. Синиця, В. Шаталов, В. Сухомлинський, О. Сухомлинська, В. Онищук, О. Мазуркевич, В. Мадзігон, В. Смаль, М. Ярмаченко та ін.

У кінці 50-х – на початку 60-х років у педагогіці виникли поняття традиційна методика, традиційна дидактика, традиційна психологія [4-14]. Цими термінами характеризувалася система навчання та виховання, що склалася. Цю систему описано в статтях і працях В. Давидова та Л. Занкова.

У 90-х роках з'явилася педагогіка співробітництва як напрям розвитку педагогічної думки. Широкий загал учителів уперше дізнався про неї зі сторінок «Учительской газеты» (1986–1989) і статей С. Соловейчика.

На кінець XX ст. в Україні 2,7 млн населення склали національні меншини. Для задоволення їхніх національно-освітніх потреб функціонувало 327 денних шкіл (понад 50 тисяч учнів), у т. ч. з національною мовою навчання: 110 – з румунською (молдавською), 59 – з угорською, 3 – з польською, 3 – з єврейською. У країні працює 47 шкіл з двома або трьома мовами навчання: 18 – з українською та угорською; 7 – з російською та угорською; 4 – з українською, російською та угорською; 1 – з українською, російською та польською; 6 – з українською та румунською; 10 – з російською та румунською.

Історіографія проблеми. Праці вітчизняних дослідників з історії педагогіки (О. Акімова (історія педагогіки, 2008) [5, с. 93–101]; К. Аймедов (загальна педагогіка та історія педагогіки: підручник, 2014) [3, с. 210]; А. Бойко (культуротворча функція освіти і реалізація у навчально-виховних закладах нового типу [81, с. 44–48.]; Л. Голубнича [39, с.120–128]; Н. Калениченко [60, с. 392]; О. Любар, М. Стельмахович, Д.Федоренко (історія української школи і педагогіки, 2003) [83, с. 103–211]; Л. Пуховська (Професійна підготовка вчителів у країнах Західної Європи в другій половині XX століття, 1998) [116, с. 219–242]; С. Сисоєва, І. Соколова (нариси з історії розвитку педагогічної думки, 2003) [124, с. 103]; А. Сбруєва, М. Рисіна (історія педагогіки, 2000).

Інтерпретаційні джерела: монографічні та дисертаційні праці, наукові статті, що вміщують інформацію з теорії та методики викладання іноземних мов у закладах вищої освіти: Я. Абсаямова (професійна адаптація молодих викладачів іноземної мови до роботи у вищих технічних навчальних закладах, 2005); Н. Авшенюк (виклики домінування англійської мови у транснаціональному освітньо-науковому просторі, 2012); О. Вовк (формування англійської граматичної компетенції у

майбутніх учителів в умовах інтенсивного навчання, 2008); О. Волченко (формування комунікативної компетенції майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах, 2006); К. Балабуха (підготовка майбутніх учителів іноземної мови до навчання старшокласників фразеології, 2007) [8, с. 5–6]; Я. Булахова (педагогічні умови навчання іноземних мов майбутніх інженерів-програмістів засобами мультимедійних програм, 2007); В. Безлюдна (Професійна підготовка майбутніх учителів іноземних мов у вищих педагогічних навчальних закладах України (1948–2016 рр.): теорія і практика); О. Бігич (теоретичні основи формування методичної компетенції майбутнього вчителя іноземної мови початкової школи, 2005), О. Божок (педагогічні умови формування мовно-методичної компетентності майбутніх учителів іноземної мови, 2016); Н. Борисова (теоретичні й методичні засади навчання іноземних мов у школах України (1917–1933 рр.), 2004); В. Гаманюк (іншомовна освіта Німеччини у контексті загальноєвропейських інтеграційних процесів: теорія і практика, 2012); Т. Іванова (культурологічна підготовка майбутнього учителя: [монографія], 2005); М. Тадеєва (досвід реформування шкільної іншомовної освіти в Україні в рамках рекомендацій освітніх та мовних інститутів Ради Європи); Л. Карташова (особистісно орієнтована система навчання основ інформаційних технологій в процесі підготовки майбутніх вчителів іноземних мов, 2004). Р. Мартинова (цілісна загальнодидактична модель змісту навчання іноземних мов, 2007); К. Матійчук (організація самостійної роботи з фахових дисциплін у майбутніх учителів іноземної мови (друга половина ХХ – початок ХХІ століття), 2015); О. Місечко (формування системи професійної підготовки вчителя іноземної мови у педагогічних навчальних закладах України (1900 – 1964 рр.), 2011); Л. Медвідь (історія національної освіти і педагогічної думки в Україні, 2003); Г. Мельниченко (діагностика рівня сформованості загальної культури майбутніх учителів англійської мови, 2003); Г. Мельниченко (організація навчання англійської мови студентів немовних спеціальностей у великих групах: новий підхід, 2000); Г. Мельниченко (практика усного та писемного мовлення (англійська мова): Модульний підхід: Методичні рекомендації, 2004); О. Місечко (формування системи професійної підготовки вчителя іноземної мови у педагогічних навчальних закладах України (1900–1964 рр.), 2011); І. Мозгова (іноземні мови в Острозькій колегії, братських школах і Києво-Могилянській академії (кін. ХVI – поч. ХІХ ст.), 2004); Т. Несвірська (формування загальнокультурної компетентності майбутніх учителів іноземної мови в процесі професійної підготовки, 2012); О. Околович (підготовка вчителя іноземної мови у вищих педагогічних навчальних закладах України (друга половина ХХ – початок ХХІ століття), 2014); І. Пінчук (формування фахової компетентності майбутніх учителів іноземної мови початкових класів, 2011); І. Соколова (професійна підготовка майбутнього вчителя-філолога за двома спеціальностями, 2008); А. Соломаха (методика навчання іноземних мов у початковій школі, 2013); Ю. Стиркіна (дидактичні засади підготовки майбутніх учителів іноземної мови до викладання інтегрованих курсів, 2002); Н. Стрілець (структурні та функціонально-семантичні особливості соматичних фразем у романських мовах (на матеріалі французької, іспанської та італійської мов), 2003); О. Тарнопольський (аспектний підхід до навчання англійської мови для спеціальних цілей у немовних ВНЗ, 2011); С. Цимбал (психологічні особливості формування професійної компетентності майбутніх спеціалістів засобами іноземної мови, 2006); Н. Шверун (іншомовна підготовка студентів технічних університетів Польщі, 2012); Ю. Шелест (кадрове забезпечення процесу вивчення іноземних мов в українських університетах ХІХ – початку ХХ століття, 2013); О. Шендерук (дослідження педагогічної діяльності факультетів іноземних мов ВНЗ України (90–ті рр. ХХ – початок ХХІ століття): історіографічно-джерелознавчі аспекти, 2016); О. Шмирко (педагогічні умови професійного розвитку майбутніх учителів іноземної мови у системі університетської педагогічної освіти, 2016).

Періодична преса досліджуваного періоду: *журнали* «Вопросы филологии»; «Вопросы языкознания»; «Иностранные языки в высшей школе»; «Иностранные языки в школе»; журнал «Speak out»; «Іноземні мови» («Foreign Languages») наукове фахове видання України; «Іноземна філологія»; журнал «Англійська мова та література» (практичний журнал для тих, хто викладає англійську мову в середній школі); журнал «Англійська мова та література ПЛЮС книжковий додаток»; журнал «Англійська мова. Усе для репетитора»; «Іноземні мови в школах України» (укр.); «Іноземні мови в навчальних закладах»; Іноземні мови в сучасній школі (науково-методичний журнал); журнал «Німецька мова в школі»; «Вища освіта України» (укр., рос., англ., нім.); «Інформаційний збірник та коментарі Міністерства освіти і науки України» (укр.); «Педагогіка і психологія. Вісник Академії педагогічних наук України» (укр., рос., англ., нім., франц., польськ.); *газети*: «Освіта України» (укр.); «Педагогічна газета» (укр., рос., англ., нім., франц., польськ.) відображають проблеми викладання давніх і нових іноземних мов.

Іншомовні інтерпретаційні джерела: монографічні та дисертаційні праці, наукові статті періодів середини ХХ – початку ХХІ століття; наукові дослідження зарубіжних учених у галузі іншомовної освіти М. Atwater, J. Banks, E. Debaene, D. Gollnick, A. Kozłowski, H. Miatliuk.

Публікації та матеріали наукових конференцій з проблем іншомовної освіти у закладах вищої освіти в Україні та за кордоном, що проводяться українськими та зарубіжними національними й міжнародними науковими організаціями: І. Волотівської (актуалізація ідеї педагогізації професійної підготовки вчителя іноземної мови наприкінці 40-х – на початку 50-х років ХХ століття), В. Гаманюк (підготовка вчителів іноземних мов на тлі тенденцій до багатомовної освіти), Ю. Гончарук (основні підходи до визначення змісту іншомовної освіти у ВНЗ України), Г. Карловської (основні етапи методики викладання іноземних мов у вищій школі, 1975-2000 рр.), О. Коваленко (модернізація системи іншомовної освіти в Україні), Г. Крючкова (стратегія навчання іноземних мов в Україні), О. Котенко (іншомовна методична культура майбутнього вчителя початкової школи як базовий конструкт його професійного становлення), О. Русанової (система підготовки викладачів іноземних мов в Україні: концептуальні засади та ін.; О.Тумак (питання методів навчання).

У працях науковців України актуалізовано різні аспекти проблеми іншомовної освіти: особливості її розвитку й функціонування в контексті сучасних підходів до викладання іноземних мов у європейських країнах С. Ніколаєва, О. Місечко); соціокультурний компонент змісту навчання іноземної мови у контексті європейської освіти (О. Першукова); порівняльний аналіз тенденцій управління базовою освітою в сучасних європейських державах (Л. Гриневич, А. Сбруєва);

лінгвістичні засади проблем формування іншомовної мовленнєвої компетенції школярів і студентів (В. Редько; О. Ярова; О. Сухомлинська).

Висновки. Історичний аналіз засвідчив, що *методологічні засади* проблеми іншомовної освіти майбутніх учителів гуманітарних спеціальностей формувалися у досліджуваній період під впливом масштабних інтеграційних і соціально-культурних процесів та побудовані на таких підходах:

- *особистісно орієнтованому* (І. Зимня, Є. Пасов), що означає створення умов для розвитку особистісних якостей студентів, орієнтацію на їхній індивідуальний досвід, можливості, потреби, інтереси;
- *комунікативний* (Є. Пасов) передбачає навчання мовлення в умовах спілкування, не просто вивчення будь-якої мови, а вільне спілкування цією мовою;
- *комунікативно-діяльнісний* (І. Зимня) передбачає органічне поєднання свідомих і підсвідомих компонентів у процесі іншомовної освіти, тобто засвоєння правил оперування іншомовними моделями відбувається одночасно з опануванням їх комунікативно-мовленнєвою функцією;
- *когнітивний* (Р. Андерсон) передбачає усвідомлення й розуміння студентами мовних одиниць, формування здатності пояснювати добір і вживання цих одиниць у процесі міжкультурного спілкування;
- *соціокультурний підхід* (В. Сафонова) – це один з культурознавчих підходів у навчанні іноземних мов, орієнтований на міжкультурне іншомовне спілкування в контексті соціально-педагогічних домінант педагогіки;
- *компетентнісний, культурологічний/аксіологічний* (різновиди: соціокультурний, лінгвосоціокультурний), *рівневий, продуктивний*;
- *лінгвокраїнознавчий підхід* (Є. Верещагін) передбачає інтегроване вивчення мови і культури; предметом лінгвокраїнознавства є вивчення мови з метою виявлення в ньому національно-культурної специфіки;
- *лінгвокультурологічний підхід* (В. Воробйов) – у процесі навчання іноземної мови надає можливість інтерпретувати мовну семантику як результат культурного досвіду;
- *етнографічний підхід* (Д. Хаймс, В. Красних) – навчання мови та культури повинно призводити не лише до оволодіння фоновими знаннями, а й до розвитку у студентів здатності адаптуватися до нових мовленнєвих ситуацій;
- *поліфункціональний підхід* (П. Сисоєв) передбачає розглядати іноземну мову як мову міжкультурного спілкування і охоплює вивчення як «класичного» її варіанта, так і найбільш розповсюджених її варіантів (наприклад, для англійської мови це мають бути британський, американський та австралійський варіанти);
- *міжкультурний підхід* (М. Байрам, М. Хаммер, Н. Бориско, О. Соловова) – в його основі ідея про необхідність підготовки студентів, які вивчають іноземні мови, до ефективного здійснення міжкультурної комунікації;
- *рефлексивний підхід* (Р. Джатінен, Н. Коряковцева) передбачає самостійну пізнавальну діяльність студента, спрямовану на іншомовну освіту, що супроводжується рефлексією результатів власної роботи з подальшою корекцією програми дій з оволодіння міжкультурною іншомовною комунікативною компетентністю;
- *професійно-орієнтований підхід* в іншомовній освіті (Е. Бревстер, Н. Бориско, Х. Гедерер, С. Джекобсон, І. Плужник, В. Черниш) передбачає врахування на заняттях з мови інтересів студентів та їхню майбутню професію;
- *продуктивний підхід* (Н. Коряковцева, А. Рубцова, Л. Трофімова) у професійно орієнтованій іншомовній освіті є цілісною лінгводидактичною концепцією, в основі якої лежать психолого-педагогічний, філософсько-аксіологічний, організаційно-технологічний фактори, що у сукупності забезпечують підвищення якості іншомовної освіти.

Методологічною основою мовної підготовки студентів є особистісно орієнтований і комунікативний підходи, що дозволяють виявити особистісне значення в навчальному матеріалі і практично освоїти його в умовах проблемної комунікативної ситуації. Дані підходи реалізуються в комплексних методиках культуроцентричного і проблемно-орієнтованого навчання, сугестивно-комунікативній і свідомо-порівняльній методиках.

Література

1. Этапы становления теории и методики преподавания иностранных языков как науки. URL: <http://www.billet-1.narod.ru/21.html> (дата звернення: 12.04.2019).
2. Коменский Я. А. Избранные педагогические сочинения. Москва: Госпедиздат Мин. Просвещения РСФСР, 1955. 665 с.
3. Жданова О. Л. Підходи до вивчення іноземних мов: діахронічний аспект. URL: <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/stattya-pidkhodi-do-vivchennya-inozemnikh-mov--dia.html>. (дата звернення: 09.04.2019).
4. Максимчук, Б., Жуков, В., Яцук С., Зубаль М., Кевланич В. Активізація мотивації майбутніх викладачів фізичного виховання і спорту в сфері екологічного туризму / Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбрюова. – Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. – № 7 (91). – 390 с. (С. 234-243)
5. Gerasymova, I., Maksymchuk, B., Bilozero, M., Chernetska, Yu., Matviichuk, T., Solovyov, V., & Maksymchuk, I. (2019). Forming professional mobility in future agricultural specialists: the sociohistorical context. Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala, 11 (4), 345-361.
6. Максимчук Б. А. Аналіз нормативно-правової бази підготовки майбутніх учителів фізичної культури в контексті розвитку їхньої педагогічної майстерності / Б. А. Максимчук // Педагогічний альманах: збірник наукових праць : – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2019. Випуск 41. – С. 106-112.
7. Максимчук Б. А. Педагогічна майстерність учителів фізичної культури як предмет наукових досліджень / Б. А. Максимчук // Таврійський вісник освіти : – Херсон : КВНЗ «Херсонська академія неперервної освіти», 2019. № 2 (66). – С. 12-22.
8. Maksymchuk, I., Maksymchuk, B., Frytsiuk, V., Matviichuk, T., Demchenko, I., Babii, I. ... Savchuk, I. (2018). Developing

pedagogical mastery of future physical education teachers in higher education institutions. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 (2), 810–815. (Скопус)

9. Максимчук Б. А. Сучасний стан розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури / Б. А. Максимчук // *Наук. часоп. Нац. пед. ун-ту ім. М.П. Драгоманова. Серія 15, Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)* : зб. наук. пр. – Київ, 2019. – Вип. 3 (111) 19. – С. 92–97.

10. Максимчук Б. А. Використання новітніх освітніх технологій розвитку педагогічної майстерності майбутніх учителів фізичної культури / Актуальні проблеми вищої професійної освіти. VII Міжнародна науково-практична конференція 22 березня 2019 року / Національний авіаційний університет, Київ, 2019. С. 89-90 <http://kpppo.nau.edu.ua/files/Konfer2019.pdf>

11. Демченко І. І., Максимчук Б. А., Протас О. Л., Предик А. А., Височан Л. М., Плетеницька Л. С., Литвиненко В. А., Максимчук І. А. Структурне різноманіття педагогічних здібностей учителя початкової школи / *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка.* – Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. – Випуск 2 (122) 20. – 203 с. (С. 40-47)

12. Максимчук І. А., Сагач О. М., Демченко І. І., Фурдуй С. Б., Максимчук Б. А., Протас О. Л., Межиловська Л. Й., Кузько Е. О. Саморозвиток у контексті формування педагогічної майстерності майбутнього вчителя / *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка.* – Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. – Випуск 2 (122) 20. – 203 с. (С. 88-95)

13. Демченко І. І., Максимчук Б. А., Протас О. Л., Козій О. М., Демчишина О. В., Сагач О. М., Плетеницька Л. С., Максимчук І. А. Динаміка розвитку педагогічної майстерності та взаємодія факторів її формування / *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка.* – Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. – Випуск 1 (121) 20. – с. 114 (С. 34-39)

14. Оніщук І. І., Приходько В. С., Соїна І. Ю., Єрмолаєв В. К., Петрусенко Н. Ю., Лінченко Н. Ю., Демченко І. І., Максимчук Б. А. Історичні передумови розвитку іншомовної освіти в Україні в контексті підготовки майбутніх тренерів / *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія № 15. Науковопедагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт): зб. наукових праць / За ред. О. В. Тимошенка.* – Київ : Видавництво НПУ імені М.П. Драгоманова, 2020. – Випуск 1 (121) 20. – с. 114 (С. 80-87)

Reference

1. Stages of forming the theory and methods of teaching foreign languages as a science. URL: <http://www.billet-1.narod.ru/21.html> (accessed date: 12.04.2019).

2. Kamenskiy Y. A. (1955). Selected pedagogical essays. Moscow. 665.

3. Zhdanova O.L. Approaches to the study of foreign languages: diachronic aspect. URL: <http://klasnaocinka.com.ua/ru/article/stattya-pidkhodi-do-vivchennya-inozemnikh-mov--dia.html>. (accessed date: 09.04.2019).

4. Maksymchuk, B., Zhukov V., Yashchuk S., Zubal M., Kevpanych V. (2019). Activation of motivation of future teachers of physical education and sports in the field of environmental tourism. *Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies. Scientific Journal. Sumy*, 7 (91). 390. (234-243).

5. Gerasymova, I., Maksymchuk, B., Bilozero, M., Chernetska, Yu., Matviichuk, T., Solovyov, V., & Maksymchuk, I. (2019). Forming professional mobility in future agricultural specialists: the sociohistorical context. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*, 11 (4), 345-361.

6. Maksymchuk, B. A. (2019). Analysis of the legal framework for the training of future physical education teachers in the context of the development of their pedagogical skills. *Pedagogical Almanac: collection of scientific works. Kherson*, 41. 106-112.

7. Maksymchuk, B. A. (2019). Pedagogical skills of physical education teachers as a subject of scientific research. *Tauride Bulletin of Education. Kherson*, 2 (66). 12-22.

8. Maksymchuk, I., Maksymchuk, B., Frytsiuk, V., Matviichuk, T., Demchenko, I., Babii, I. ... Savchuk, I. (2018). Developing pedagogical mastery of future physical education teachers in higher education institutions. *Journal of Physical Education and Sport*, 18 (2), 810–815. (Scopus)

9. Maksymchuk, B. A. (2019). The current state of pedagogical skills development of future physical education teachers. *Scientific Journal of M.P. Dragomanov National Pedagogical University*, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), Kyiv, 3 (111) 19. 92–97.

10. Maksymchuk, B. A. (2019). Using the latest educational technologies for the development of pedagogical skills of future physical education teachers. *Topical problems of higher professional education. The VII International Scientific and Practical Conference. National Aviation University, Kyiv*, 89-90 <http://kpppo.nau.edu.ua/files/Konfer2019.pdf>

11. Demchenko I. I., Maksymchuk B. A., Protas O. L., Predyk A. A., Vysochan L. M., Pletenytska L. S., Lytvynenko V. A., Maksymchuk I. A. (2020). Structural variety of pedagogical abilities at primary school teacher. *Scientific Journal of M.P. Dragomanov National Pedagogical University*, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), 2 (122) 20. 20. (40-47).

12. Maksymchuk I. A., Sahach O. M., Demchenko I. I., Furdud S. B., Maksymchuk B. A., Protas O. L., Mezhiловska L. Y., Kuzko E. O. (2020). Self-education in the context of the formation of pedagogical skills of the future teacher. *Scientific Journal of M.P. Dragomanov National Pedagogical University*, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), 2 (122) 20. 203 (88-95).

13. Demchenko I.I., Maksymchuk B. A., Protas O. L., Koziy O.M., Demchyshyna O. V., Sahach O. M., Pletenytska L. S., Maksymchuk I. A. (2020). Dynamics of pedagogical skills development and interaction of factors of its formation. Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), Kyiv, 1 (121) 20. 114 (34-39).

14. Onishchuk I. I., Prykhodko V. S., Soyina I. Y., Yermolaiev V. K., Petrusenko N. Y., Linchenko N. Y., Demchenko I.I., Maksymchuk B. A. (2020). Historical prerequisites of the development of foreign-language education in Ukraine in the context of training of future coaches. Scientific Journal of M.P. Drahomanov National Pedagogical University, 15. Scientific-pedagogical problems of physical culture (physical culture and sport), Kyiv, 1 (121) 20. 114 (80-87).

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2020.4(124).15
УДК 614:612.3:796

Путро Л.М.,
кандидат биологических наук, доцент,
Котко Д.Н.,
доктор медицинских наук, доцент,
Гончарук Н.Л.,
старший преподаватель,
Шевцов С.Н.,
старший преподаватель
кафедра спортивной медицины,
Национальный университет физического воспитания и спорта Украины, Киев

СПЕЦИФИКА ПИТАНИЯ ПРЕДСТАВИТЕЛЕЙ ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ВИДОВ СПОРТА (ПРОБЛЕМЫ И НЕДОСТАТКИ)

Цель: обобщить данные научно-методической литературы и собственных исследований по вопросам особенностей (специфики) питания представителей художественных видов спорта. **Материал:** систематизированы данные современной научно-методической литературы и собственные исследования, касающиеся специфики питания художественных видов спорта. Проведен анализ количественной и качественной полноценности пищевых рационов спортсменов (выборочно), изучен режим питания, используя метод анкетирования. **Результаты:** выборочный анализ пищевых рационов этой группы спортсменов показал энергетическую и качественную несбалансированность пищевых рационов, а также нарушение режима питания. Не обнаружено сбалансированного, адекватного используемым физическим нагрузкам, потребления основных энергетических компонентов пищи. Выявлен дефицит витаминов группы В и минеральных веществ. **Выводы:** анализ и обобщение специальной научно-методической литературы и собственных данных свидетельствует, что проблема (специфика) питания представителей художественных видов спорта является актуальной и недостаточно изученной в процессе тренировочной и соревновательной подготовки. Учитывая специфику питания (низкокалорийные диеты), разумно использование продуктов повышенной биологической ценности (ППБЦ) и диетических добавок (ДД) с целью коррекции пищевых рационов спортсменов данных видов спорта.

Ключевые слова: художественные виды спорта, спортсмены, рационы питания.

Путро Л.М., Котко Д.М., Гончарук Н.Л., Шевцов С.М. Специфіка харчування представників художніх видів спорту (проблеми та недоліки). Резюме. Мета: узагальнити дані науково-методичної літератури та власних досліджень з питань особливостей (специфіки) харчування представників художніх видів спорту. **Матеріал:** систематизовані дані сучасної науково-методичної літератури та власних досліджень, що стосуються специфіки харчування художніх видів спорту. Проведено аналіз кількісної та якісної повноцінності харчових раціонів (вибірково) спортсменів, вивчений режим харчування, використовуючи метод анкетування. **Результати:** вибіркового аналізу харчових раціонів цієї групи спортсменів показав енергетичну і якісну незбалансованість харчових раціонів, а також порушення режиму харчування. Не виявлено збалансованого, адекватного використання до фізичних навантажень, споживання основних енергетичних компонентів їжі. Виявлено дефіцит вітамінів групи В і мінеральних речовин. **Висновки:** аналіз і узагальнення спеціальної науково-методичної літератури та власних даних свідчить, що проблема харчування художніх видів спорту є актуальною і недостатньо вивченою в процесі тренувальної та змагальної підготовки. З огляду на специфіку харчування (низькокалорійні дієти), доцільно використання продуктів підвищеної біологічної цінності (ППБЦ) та дієтичних добавок (ДД) з метою корекції харчових раціонів спортсменів даних видів спорту.

Ключові слова: художні види спорту, спортсмени, раціони харчування.

Putro L., Kotko D., Goncharuk N., Shevtsov S. Specificity of nutrition of representatives of artistic sports (problems and disadvantages). Summary. Purpose: to summarize the data of scientific and methodical literature and our own research on the features (specificity) of nutrition of representatives of artistic sports. **Material:** systematized data of modern scientific literature and own research concerning the specifics of nutrition of artistic sports. The analysis of the quantitative and qualitative fullness of food rations (selectively) of athletes, studied the diet using the method of questioning. **Results:** a selective analysis of the diets of this group of athletes showed energy and qualitative imbalance of diets. as well as violation of the diet. Not found balanced,